МАРТ 18 1939 во № 40 (1003) ДОНЫС 40 ур

СТАВ СТРАНАЯССА ПРОЛЕТАРИЙЯС, ӦТУВТЧӦЙ!

КОМИ КОМСОМОЛЕЦ

ГАЗЕТ ЛЭДЗӦНЫ ВЛКСМ КОМИ ОБКОМ ДА СЫКТЫВКАРСА ГОРКОМ

Ставсоюзса Коммунистическӧй (большевикъяс) партиялӧн XVIII-ӧд съезд

ИККИ-ын ВКП(б) делегациялӧн ВКП(б) XVIII-ӧд съезд вылын доклад

ДОКЛАДЧИК МАНУИЛЬСКИЙ ЁРТ

I. Международнӧй положениеын вежсьӧмъяс

Ёртъяс!

ВКП(б) XVII-ӧд да XVIII-ӧд съездъяс костын кольӧм вит во чӧжӧн классъяс, народъяс да государствояс олӧмын лоины тӧдчымӧн вежсьӧмъяс, кодъяс висьталӧны капиталистическӧй системалӧн став противоречиеяс ёсьмӧм йылысь да капитализмлӧн мир да социализмлӧн мир костын пропасть джуджждаммӧм йылысь.

Аслас историческӧй докладын, кодӧс нетерпениеӧн виччысисны партия, миян странаса уджалысь йӧз, СССР-лӧн став другъяс да став врагъяс, Сталин ёрт сетіс ценнейшей вклад государство йылысь марксистско-ленинскӧй учениеӧ, сетіс международнӧй положениелысь джуджта сертиыс непревзойденнӧй марксистскӧй анализ, вӧчис миян странаын социалистическӧй развитиелысь исчерпывающӧй итогъяс, паськӧдіс грандиознӧй перспективаяс, кодъяс воссьӧны сӧветскӧй народ водзын социалистическӧй победаяс результатын. Сталин ёрт петкӧдліс кутшӧм гигантскӧя муніс водзӧ СССР, пролетариат диктатуралысь медся сьӧкыд могсӧ — эксплоататорскӧй классъяс дзикӧдз бырӧдан да социализм системаӧ индивидуальнӧй крестьянскӧй овмӧсъяслысь уна миллионъяс кыскан мог олӧмӧ пӧртӧмӧн. Сійӧ петкӧдліс, кыдзи тайӧ воис чӧжӧн неуклоннӧя быдмис социалистическӧй народнӧй овмӧс, кыптіс уджалысь йӧзлӧн материальнӧй да культурнӧй уровень, кыдзи цементируйтчис СССР-ын олысь народъяслӧн братство, кыдзи дзоридзаліс сӧветскӧй странаын социалистическӧй демократия, кыдзи ёнмис сӧветскӧй народлӧн моральнӧй да политическӧй ӧтувъялун, кыптіс сӧветскӧй страналӧн вынйӧрыс да обороноспособностьыс. (**Аплодисментъяс**).

Сталин ёрт петкӧдліс, кыдзи СССР-лӧн мир нуӧдан мудрӧй политика, коді йитчыліс сӧветскӧй страналысь рубежъяс доръян делӧын чорыдлункӧд, шпионъяслысь да война ӧзтысьяслысь троцкистско - бухаринскӧй банда пӧдададтӧг грӧмитӧмкӧд, отвечайтіс не сӧмын сӧветскӧй народъяслӧн интересъяслы, но и став международнӧй пролетариатлӧн интересъяслы, став странаяса народъяслӧн интересъяслы.

Сталин ёртлӧн доклад—сійӧ историческӧй веха, коді знаменуйтӧ аснас СССР-ӧн развитиелӧн выль полосаӧ, классъястӧм общество стрӧитӧм завершитан да социализмсянь коммунизмӧ вочасӧн вуджан полосаӧ пырӧм. И СССР-лӧн тайӧ зэв ыджыд победаыс, коді эм всемирно-историческӧй тӧдчанлуна событие, ёнмӧдӧ уджалысь йӧз массаяслысь революционизируйтчӧмсӧ капиталистическӧй странаясын, кыпӧдӧ мировӧй реакциялысь страх страна водзын, коді пӧртӧ олӧмӧ, капиталистическӧй окружениелӧн став козньяс вылӧ видзӧдтӧг, коймӧд сталинскӧй пятилетка, коді означайтӧ выль гигантскӧй шаг коммунизмлӧн тырвыйӧ торжество туй кузя.

Мый лои кольӧм вит во чӧжӧн капиталистическӧй мирын?

XVII-ӧд партийнӧй съезд вылын Сталин ёрт, капиталистическӧй овмӧслысь состояние анализируйтӧмӧн, висьтавліс, мый 1929—33 воясся кризис бӧрын лоысь депрессия лоӧ не обычнӧй депрессияӧн, а „особӧй сяма" депрессияӧн. Сталин ёрт, международнӧй положение характеризуйтӧмӧн, шуліс, мый империалистическӧй противоречиеяслӧн ёсьмӧм лӧсьӧдӧ нин почва военнӧй столкновениеяс вылӧ, мый делӧыс явӧ мунӧ выль империалистическӧй войналань. Сталин ёртлӧн тайӧ анализыс ставнас да тырвыйӧ подтвердитчис.

Капиталистическӧй производстволӧн уровень, коді 1932 воын медся улӧ усьлӧм бӧрын воис 1937 во шӧрын аслас медвылыс точкаӧ—1938 воын бара лэччис 91 прӧчентӧдз 1929 вося уровень серти. 1929 восянь 1937 воӧдз кадколастын производство содіс сӧмын 3,5 прӧчент вылӧ, сэки кор 1921—29 воясся экономическӧй цикл дырйи производстволӧн кыптӧмыс вӧлі 49,5 прӧчент. Тайӧ висьталӧ сы йылысь, мый 1929—33 воясся кризис бӧрын лоӧм депрессия вӧлі збыльысь особӧй сяма депрессияӧн, код бӧрын эз ло промышленностьлӧн ни общӧй кыптӧм, ни дзордзалӧм.

Кольӧм вит во чӧжӧн капиталистическӧй странаясын тӧдчымӧн омӧльтчис уджалысь йӧз массаяслӧн положениеыс. Капитал бешенӧя наступайтӧ уджалысь йӧзлӧн жизненнӧй уровень вылӧ, торйӧн нин фашистскӧй диктатура странаясын. Резкӧя чинӧ удждон да нюжалӧ уджалан лун. Германияын, например, сы вылӧ видзӧдтӧг, мый питаниелӧн основнӧй прӧдуктаяс вылӧ розничнӧй донъяс ёна кыптісны, фашистскӧй диктатура установитӧм бӧрын воспретитӧма уджон быд сикас лэптӧм; сэк жӧ уджонысь уна сикас принудительнӧй отчислениеяс, кодъяс вӧчсьӧны фашистскӧй властьяслӧн, вӧны 25—30 прӧчентӧдз. Законӧн лӧсьӧдӧма 10 часа уджалан лун, промышленностьын жӧ торъя важнӧй отрасльясын, мӧдногӧн кӧ, став военнӧй индустрияын да фортификационнӧй уджъяс вылын—14 часа уджалан лун. Сідз шусяна „трудовӧй повинность" лагерьясын уна сё сюрс томйӧз уджалӧны кизер похлебка вылӧ да 50 пфениг вылӧ лун. Фашистскӧй Италияын фашистскӧй диктатура кадӧ лои массаяслӧн жизненнӧй уровеньлӧн чинӧм пӧшти джынйӧ. Абиссинскӧй война кадсянь мунӧ потреблениелӧн резкӧя чинӧм питаниелӧн став основнӧй прӧдуктаяс кузя. Японияын уджалан лун воӧ 12 чассянь 16 часӧдз, да весиг 1929 вося нищенскӧй ставкаяс вӧлі чинтӧма шӧркода 16 прӧчентысь уджжык вылӧ, кӧть эськӧ олӧмлӧн стоимостьыс тайӧ каднас кыптіс 30—40 прӧчент вылӧ.

Уджтӧмалысьяслӧн лыд кольӧм вит во чӧжӧн некор эз лэччыв 14 миллионысь улӧджык да 1938 во пом кежлӧ воис 18 миллионӧдз, ни уджтӧмалысь батракъяслысь унамиллионнӧй ыджыд армия, ни частичнӧ уджтӧмалысьясӧс, ни уджтӧмалысьясӧс сэтшӧм странаяслысь, кыдзи Индия, Китай, кӧні олӧ капиталистическӧй мирса населениелӧн джынйыс, лыддьытӧг.

Вылысь ёсьмысь аграрнӧй кризис, торйӧн нин США-ын, Польшаын, Румыніяын, Югославияын, Венгрияын, а сідз жӧ колонияясын вайӧдӧ сиктлысь нӧшта ыджыдджык расслоениеӧ, ува миллион крестьянаӧс пӧртӧ пауперъясӧ. Такӧд тшӧтш мунӧ, торйӧн нин фашистскӧй страваясын, карса мелкӧй буржуазия рӧзӧритчӧмлӧн усиленнӧй процесс. Сэні лэдзӧма пыдӧсас уна дас сюрс посни промышленнӧй да торговӧй предприятиеяс. Японияын сӧмын ӧти 1938 воын, сырьё тырмытӧм вӧсна вӧлі тупкӧма 88.305 посни предприятие.

Экономическӧй кризис, капиталистическӧй странаясын развитие неравномерностьлӧн содӧм да капитализмлӧн общӧй кризис джуджждаммӧм результатын—помӧдз ёсьмисны империалистическӧй государствояс костын водзджык существуйтлысь став противоречиеясыс. Ёсьмис тыш ортсыса рынокъяс вӧсна, влияниеяс сфераяс вӧсна, колонияяс вӧсна, мир вылысь юклӧм вӧсна. Вӧвлывтӧм ёсьлун тайӧ тышыс босьтіс Средиземнӧй море да Тихӧй океан бассейнын, Латинскӧй Америкаын, Асыв-лун да Лунвыв Европаын, сообщениелӧн основнӧй мировӧй туйяс вылын.

Фашистскӧй государствояс—Германия, Италия да Япония—вуджисны международнӧй арена вылын наступлениеӧ. Фашистскӧй правительяс мӧвпалӧны мукӧд (чужӧй) народъясӧс грабитӧмӧн бурмӧдыштны ассьыныс делӧассӧ, бырӧдны фашистскӧй режимлысь пытшкӧсса сьӧкыдлунъяс, предотвратитны сылысь банкротство. Фашистскӧй заправилаяслы колӧны войнаяс, сы вӧсна, мый найӧ абу состояниеын пӧртны олӧмӧ ассьыныс демагогическӧй кӧсйысьлӧмъяссӧ массаяслы, кодъяс требуйтӧны оз пушкаяс, а вый, оз дредноутъяс, а нянь. Война налы—сійӧ средство, медым пӧдтыны массаяслысь недовольство да кутны найӧс повиновениеын. Налы войнаяс колӧны ассьыныс „престижсӧ" налӧн собственнӧй сторонникъяс синъясын сохранитӧм могысь.

Фашистскӧй авантюристъяс тэрмасьӧны вуджны наступлениеӧ, сы вӧсна, мый полӧны народнӧй фронт движение содӧмысь, фашистскӧй агрессияды народъяслӧн водзсасьӧм содӧмысь, война фашистскӧй ӧзтысьяслы паныда тышлӧн международнӧй фронтӧ народъяслӧн ӧтувтчӧмысь да сплотитчӧмысь. Фашистскӧй правительяс кӧсйӧны панйыны народнӧй массаяслысь сплотитчӧмсӧ да вӧчны налы удар водзджык, фашизмлы отпор вылӧ найӧ ӧтувтчӧм дорысь. Найӧ зільӧны торйӧдны народъясӧс, кӧдзны найӧ костын рознь, медым сылыкокньыдджыка нӧйтны найӧс торйӧн-торйӧн. Найӧ ловкӧя используйтӧны англияса да францияса правящӧй кругъяслысь угодничество, вӧчӧны найӧс асланыс злодеяниеяслӧн соучастникъясӧн, буретш сійӧн нӧшта ёнджыка компрометируйтӧны да позоритӧны найӧс, тайӧ мошенническӧй маневрнас массаяслысь негодованиеӧ ас вывсьыныс вештыны зільӧмӧн.

Фашистскӧй правительяс зільӧны используйтны мукӧд капиталистическӧй странаясса буржуазиялысь социализм да рабочӧй класс водзын страх, медым сійӧ поддержка дырйи ускӧдчыны сійӧ собственнӧй народ вылӧ. Ассьыныс захватническӧй цельяссӧ олӧмӧ пӧртӧм могысь найӧ лэдзӧны ходӧ подкуп, пӧръясьӧм, шантаж да угрозаяс.

(Водзӧ видзӧд 2 листбокысь)

Мануильский ёрт докладлӧн продолжение

Мукӧд территорияяс вылӧ оккупационнӧй армияяс шыбитӧм дорысь водзджык, найӧ мӧдӧдӧны сэтчӧ асланыс шпионъяслысь армия. Найӧ мӧдӧдалӧны найӧс быдлаӧ—США-ӧ, Англияӧ, Францияӧ да мукӧд государствояс. Найӧ вердӧны Францияын кагуляръяслысь бандаяс да найӧ киясӧн котыртӧны взрывъяслысь серия. Найӧ лӧсьӧдӧны Румынияын диверсионнӧй бандаяс, кодъяс вӧчалӧны уна террористическӧй актъяс, найӧ нуӧдӧны паськыд разлагайтана удж Польшаын, сійӧс торъяс вылӧ юклыны дасьтӧмӧн; Прибалтикаын, Финляндияын, Венгрияын, Словакияын, Балканъяс вылын найӧ котыртӧны гуся вооруженнӧй отрядъяс. Найӧ инсценируйтӧны пытшкӧсса „мятежъяс“, кыдзи тайӧ вӧлі не сӧмын Австрияын, Судетскӧй областьын, но и Мексикаын, Бразилияын да Перуын.

Торйӧн паськыд подрывнӧй удж фашистскӧй агрессивнӧй блоклӧн агентъяс нуӧдӧны английскӧй да французскӧй колонияясын. Найӧ котыртӧны мятеж Палестинаын, лӧсьӧдӧны Индияын „волонтеръяслысь национальнӧй“ полувоеннӧй „корпус“, котыртӧны Лунвыв Африкаын фашистскӧй военнӧй группаяс, снабжайтӧны оружиеӧн да сьӧмӧн феодалъясӧс арабскӧй странаясын. Быдлаын найӧ кӧдзӧны смута, медым нӧшта войнаӧдз разложитны да слабмӧдны асьныс возможнӧй противникъясӧс.

Мир вылысь мырдӧн юклӧмын став мукӧд дорысь ёнджыка заинтересованнӧй, фашистскӧй государствояслӧн агрессивнӧй блок кыскӧ народъясӧс выль империалистическӧй войнаӧ. 1935 воын Италия уськӧдчӧ Абиссиния вылӧ, 1936 воын Германия да Италия заводитӧны интервенция Испанияын, 1937 воын японскӧй военщина Манчжурия захватитӧмысь вуджӧ войнаӧ, кодi имеитӧ цельӧн овладейтны став Китайӧн да зырны Китайысь США-ӧс, Англияӧс, Францияӧс; 1938 вося мартын Германия оккупируйтӧ Австрия, 1938 вося сентябрын сійӧ юклӧ Чехо-Словакия.

Вӧлі ӧмӧй эськӧ тайӧ позяна, мукӧд гырысь державаясса капиталистическӧй правительствояс кӧ эськӧ эз попустительствуйтны германскӧй, итальянскӧй фашизмлӧн да японскӧй фашистскӧй военщиналӧн агрессиялы? Дерт, эз. Тайӧ лои позяна сы вӧсна, мый фашистскӧй агрессоръяслӧн блоклы отсалісны да отсасьӧны мирӧвӧй реакциялӧн вынъяс, французскӧй да торйӧн нин английскӧй буржуазиялӧн реакционнӧй элементъяс. Тайӧ элементъясыс пӧжӧны мӧвп сы йылысь, медым используйтны германскӧй фашизм СССР-лы паныд реакциялӧн ударнӧй кулак пыдди, используйтны германскӧй фашизм кыдзи жандармӧс международнӧй рабочӧй классла, народнӧй фронтлы да порабощеннӧй народъяслӧн национально-освободительнӧй движениелы паныд.

Английскӧй реакционнӧй буржуазиялӧн планыс сыын, медым германскӧй фашизмлы угодитӧм вылӧ Асыв-лун Европаса посни государствояслӧн жертвуйтӧмӧн, направитны Германияӧс асыввылӧ—СССР-лы паныд, зільны татшӧм контрреволюционнӧй войнанас задерживитны СССР-ын социализмлысь водзӧ вылӧ успехъяс да коммунизмлысь победа, откупитчыны английскӧй колонияяс вылӧ Германиялӧн империалистическӧй притязаниеясысь; сійӧ жӧ кадӧ английскӧй реакция кӧсйис эськӧ СССР киясӧн чегъявны пиньяссӧ германскӧй империализмлы, слабмӧдны Германияӧс уна вояс кежлӧ, Европаын господствующӧй положение английскӧй империализм сайӧ кольӧмӧн; мӧд кӧ, английскӧй реакция зільӧ сыӧ, медым юкны ӧтлаын Италиякӧд **Франция щӧт весьтӧ** Испания да Средиземнӧй мореын влияниелысь сфераяс, Европаын империалистическӧй „равновесие“ цельясын шедӧдны Италиякӧд соглашение, сійӧс Германиялӧн блокысь орӧдӧмӧн; коймӧд кӧ, Дальней Востокын английскӧй реакционеръяс мӧвпалӧны Китай юклӧм йылысь. Öні найӧ лэдзӧны Япониялы рӧзӧритны да слабмӧдны Китай, но сійӧ жӧ кадӧ найӧ оз препятствуйтны Япониялӧн военнӧй да экономическӧй истощениелы, медым сэсся выступитны арбитр рольын Дальней Востокын „мюнхенскӧй мир“ лӧсьӧдӧм вылӧ; нёльӧд кӧ, английскӧй реакция оз кӧсйы лэдзны фашистскӧй режимлысь крушение ни Германияын, ни Италияын, ни Японияын, кӧсйӧ отсавны тайӧ странаясса правительствояслы спаситчыны финансӧвӧй банкротствоысь налы кредитъяс предоставитӧмӧн да бурешт сійӧн сувтӧдны фашистскӧй государствоясӧс английскӧй империализмысь известнӧй зависимостьӧ.

Нӧшта 1927 воын „Современнӧй темаяс вылӧ заметкаяс“ статьяын Сталин ёрт висьтавліс:

„Английскӧй капитализм пыр вӧлі, эм и лоӧ народнӧй революцияяс ёнджыка злостнӧй пӧдтысьӧн. XVIII-ӧд нэм помсянь Великӧй французскӧй революциясянь заводитчӧмӧн да öні мунысь китайскӧй революцияӧн помалӧмӧн, английскӧй буржуазия пыр суланіс да водзӧ сулалӧ человечестволӧн освободительнӧй движение грӧмитысьяслӧн медводдза радъясын... Но английскӧй буржуазия оз радейт воюйтны аслас собственнӧй киясӧн. Сійӧ пыр предпочитайтліс война йӧз киясӧн“.

Но аслас разбойничьей планъясӧн английскӧй реакционнӧй буржуазия кодйӧ аслыс гу. Китайын японскӧй агрессия гусьӧн поддерживайтӧмӧн сійӧ дасьтӧ Англия Дальней Востокысь оттеснитӧм, итальянскӧй фашизмлы уступкаясӧн—Средиземнӧй мореын английскӧй позицияяс воштӧм, фашистскӧй агрессоръяслы заёмъяс сетӧмӧн сійӧ ёнмӧдӧ налысь военнӧй мощь да аслас собственнӧй поражениелысь шансъяс. Германскӧй фашизм ёнмӧдӧмӧн сійӧ дасьтӧ ассьыс собственнӧй империя юклӧм. СССР вылӧ уськӧдчан планъясӧн сійӧ дасьтӧ крушение не сӧмын фашизмлысь, но и став капиталистическӧй системалысь. **(Аплодисментъяс).**

Мюнхенскӧй сговор эм медводдза серьёзнӧй зільӧм английскӧй реакционнӧй буржуазиялысь тайӧ коварнӧй, но безнадежнӧй планзӧ делӧ вылын применитӧмлӧн. Мюнхенскӧй реакционнӧй заговорщикъяс человечестволы вайисны эз мир, а вайӧны выль мирӧвӧй империалистическӧй война. Мюнхенын найӧ бырӧдісны весиг сійӧ жебыник (худосочнӧй) европейскӧй „равновесие“, кодi мыйкӧ мында сдерживайтліс фашистскӧй агрессоръяслысь захватническӧй планъяс. Германия да Италия топӧдӧм улын французскӧй реакционнӧй кликаяс, кодъяс кысьӧны английскӧй реакция бӧжын, асланыс киясныс бырӧдісны союзъяслысь система, кодӧс найӧ лӧсьӧдлісны 1914—18-ӧд воясся мирӧвӧй империалистическӧй война бӧрын; сійӧн найӧ дасьтӧны Францияӧс мӧд ранга державаӧ пӧртӧм.

Мюнхенскӧй заговорщикъяс помалісны коллективнӧй безопасность системакӧд, да окончательнӧ вештісны наӧн жӧ лӧсьӧдӧм Нацияяслысь лига европейскӧй да мирӧвӧй политикалысь медся важнӧй вопросъяс разрешайтӧмысь. Найӧ разисны кияссӧ агрессоръяслы, итальянскӧй фашизмлы Каталония босьтны лэдзӧмӧн, японскӧй фашистскӧй военщиналы Кантон да Хайнань ді босьтны лэдзӧмӧн, Дальней Востокын французскӧй да английскӧй владениеяслы угроза лӧсьӧдны лэдзӧмӧн.

Мюнхенскӧй „миротворецъяс“ ёнмӧдісны капиталистическӧй государствояслӧн вооружениеяслысь лихорадка. Мюнхен бӧрын мунӧ вооружайтчӧмъяслӧн выль скачек Германияын, кӧні фашистскӧй диктатура кад чӧжӧн военнӧй рӧскодъяс содісны нин комын кык пӧв, Италияын, кӧні Абиссинияын война чӧжӧн найӧ содісны нёль пӧв; 1936—37 вояскӧд ӧткодялӧм серти военнӧй рӧскодъяс содӧны Японияын вит пӧв да джын дорысь унджык вылӧ, Англияын—куим пӧв, Францияын—куим пӧв дорысь унджык вылӧ.

Но фашистскӧй хищникъяслӧн империалистическӧй притязаниеясыс зурасьӧны ӧткымын капиталистическӧй государствояслӧн противодействие вылӧ, сійӧ странаясса правящӧй классъяс тӧдчымӧн юкӧнлӧн противодействие вылӧ, кодъяслӧн правительствояс капитулируйтӧны фашистскӧй агрессоръяс водзын. Мирын **крупнейшӧй капиталистическӧй** государство—США, Латинскӧй Америкаса странаясын сэтчӧ сюйсьысь да ӧдйӧ пырысь Германиялы, Италиялы да Япониялы паныд ассьыс интересъяссӧ дорйӧмӧн, Филиппинын, Китайын да Тихӧй океанын Япониялы паныд ассьыс позицияяс дорйӧмӧн, лӧсьӧдӧ южно-американскӧй государствояскӧд фашистскӧй экспансиялы водзсасян блок; тадзикӧн США активизируйтӧ мирса мукӧд помъясын, сы лыдын и Европаын, фашистскӧй агрессивнӧй планъяслы водзсасьӧм.

Англияын—империя целостность вӧсна полӧм, кодлы угрожайтӧ германскӧй фашизм, тойлалӧ весиг империалистическӧй кругъяслысь юкӧнсӧ, Дафф Купер, Иден, Черчилль типа деятельясӧс öнія консервативнӧй правительстволы паныда лагерӧ. Германскӧй да итальянскӧй фашизмлӧн захватническӧй притязаниеяс повзьӧдлӧны французскӧй буржуазиялысь юкӧн да ёнмӧдӧны сылы водзсасян сторонникъяслысь позицияяс. Содӧ беспокойство Польшаын сійӧс Германиялӧн торйӧдлӧмлы угроза водзын. Ёнмӧ оппозиция Венгрияын германскӧй фашизмӧн сійӧс закабалитӧмлы паныд.

Сійӧ жӧ кадӧ содӧ возмущение Чехо-Словакияса да Австрияса народнӧй массаяслӧн, кодъясӧс поработитӧма фашистскӧй агрессоръясӧн, содӧ тревога народъяслӧн, кодъяс сулалӧны фашистскӧй агрессия удар водзын Балканъяс вылын. Ёнмӧ движение колонияясын, кодъяслӧн народъясыс оз кӧсйыны лоны империалистическӧй хищникъяс сделкаясын разменнӧй монетаӧн. Кисьмӧны национальнӧй фронтлӧн элементъяс уна странаясын, кодъяслы угрожайтӧ фашистскӧй вторжение.

* * *

И сідз, ёртъяс, кольӧм вит во чӧжӧн нӧшта ёнджыка джуджджаммис пропасть победившӧй социализм да паразитически сісьмысь капитализм костын. СССР мунӧ вывлань, классъястӧм обществолӧн вершиналань, коммунизмлань. Капиталистическӧй мир исковтӧ увлань экономическӧй кризисъяслань, реакциялань, войнаяслань. Тайӧ лоӧ, мый джуджджаммис капиталистическӧй системалӧн общӧй кризис. И кымын ёнджыка капитализм дзугсьӧ аслас противоречиеясын, сымын ёнджыка ӧтчаяннӧй мероприятиеясӧ сійӧ кутчысьӧ, медым старайтчыны мездысьны положениеысь. Тасянь уджалысь йӧзлы паныд капиталлысь наступление ёнмӧдӧм, фашистскӧй террор ёнмӧдӧм, международнӧй арена вылын фашизмлӧн наступлениеӧ вуджӧм, выль империалистическӧй война. Тасянь и социализм страна вылӧ иностраннӧй военнӧй нападение угрозалӧн ёсьмӧм, кодлӧн (социализм страналӧн) тӧдчанлуныс, кыдзи **мир да империалистическӧй захватъяслы да войнаяслы водзсасян оплотлӧн, зэв ёна содӧ капиталистическӧй странаясын уна миллион уджалысь йӧз сознаниеын.**

II. Единӧй да народнӧй фронт вӧсна компартияяслӧн тыш

Торъя странаясын да международнӧй арена вылын фашизмлӧн наступлениеӧ вуджӧм серти, антифашистскӧй движение содӧ, паськалӧ да босьтӧ пыр ёнджыка международнӧй характер. Дассизимӧд да дасӧкъямысӧд съездъяс костын вит во тырӧма уджалысь йӧзлӧн гырысь антифашистскӧй бойясӧн. Сійӧ—вынйӧра тыш уджлӧн капиталлы паныд, прогресс вынъяслӧн реакциялӧн сьӧд вынъяслы паныд. Сійӧ—рабочӧй класс действиеяслӧн единство вӧсна, профдвижение единство вӧсна; антифашистскӧй народнӧй фронт вӧсна компартияяс тышлӧн полоса. Сійӧ—Францияын народнӧй фронт лӧсьӧдӧм. Сійӧ—Американскӧй континентын (Войвыв да Лунвыв Америкаын) демократическӧй движениелӧн паськалӧм. Сійӧ—уна колониальнӧй да зависимӧй странаясын национальнӧй фронт тэчсьӧмлӧн да паськалӧмлӧн кад. **Сійӧ медвойдӧр героическӧй испанскӧй народлӧн национально-революционнӧй война, сійӧ—великӧй китайскӧй народлӧн уськӧдчысь империалистическӧй хищникъяслы паныд национально - освободительнӧй война.**

Ті помнитанныд, ёртъяс, кыдзи Германияын фашизмлӧн властьӧ воӧм бӧрын 1933-ӧд воын кыпӧдісны юрнысӧ фашистъяс мукӧд капиталистическӧй странаясын, кыдзи найӧ тэрмасисны вуджны наступлениеӧ арталӧмӧн, мый народнӧй массаяс бӧрыньтчасны на водзын бойтӧг, кыдзи Германияын. Но ті помнитанныд сідз жӧ, мый буретш германскӧй фашизмлӧн победаыс разис во мысти вына антифашистскӧй движение став мирын. 1934-ӧд вося февральын Францияын фашизмлӧн наступ-

(Водзӧ видзӧд 3 листбокысь)

Мануильский ёрт докладлӧн продолжение

ление выло рабочӧйяс вочавидзӧны всеобщӧй стачкаӧн, коді шымыртіс нёль миллион мортӧс, Австрияын найӧ кутчысьӧны оружиеӧ, Испанияын сійӧ жӧ вося октябрын кык вежон чӧж тышкасьӧны астурийскӧй горнякъяс. Быдлаын фашизмлы тайӧ массӧвӧй водзсасьӧмыслӧн движущӧй вынӧн вӧліны коммунистическӧй партияяс, кодъяс тыш процессын дорисны рабочӧй класс действиеяслысь единство, став уджалысь йӧз действиеяслысь единство.

Пролетариатлысь вынъяс ӧтувтӧмлысь да рабочӧй классла дорӧ сылысь союзникъяссӧ кыскӧмлысь великӧй ленинско-сталинскӧй стратегическӧй план практика вылын применяйтӧмӧн, Коммунистическӧй Интернационал VII ӧд Конгресс вылын Димитров ёрт докладын выдвигайтӧ капитал наступайтӧмкӧд, фашизмкӧд да локтысь империалистическӧй войнакӧд тышкасьӧм выло единӧй рабочӧй да антифашистскӧй народнӧй фронтлысь тактика. Димитров ёртлӧн, Сталин ёрт вернӧй учениклӧн, коді вылын кутіс коммунизмлысь знамясӧ Лейпцигын, выступлениеыс аддзис пӧсь отклик капиталистическӧй странаясса уджалысь йӧз пӧвсын.

Кутшӧмӧсь вӧліны непосредственнӧй результатъясыс антифашистскӧй движениелӧн, коді заводитчис пӧшти став капиталистическӧй странаясын? **Францияын** уджалысь йӧз массаяс всеобщӧй стачкаӧн, массӧвӧй демонстрацияясӧн, кодъяс вӧлісны миллион мортӧдз сӧмын ӧти Парижын, орӧдісны фашистскӧй путч 1934 вося февраль 6-ӧд лунӧ, шедӧдісны закон фашистскӧй вооруженнӧй лигаяс распуститӧм йылысь, лӧсьӧдісны антифашистскӧй тыш процессын единӧй рабочӧй да народнӧй фронт; вынйӧра стачечнӧй движение итогын 1936 вося гожӧмын, коді колльӧдіс предприятиеяс босьтӧмӧн, рабочӧй класс шедӧдіс 40 часа уджалан вежон, 30 прӧчентӧдз уджд"он кыпӧдӧм, предпринимательясӧн мынтана отпускъяс, коллективнӧй договоръяс да предприятиеясын кӧзяеваӧн профсоюзъяс признайтӧм; вӧлі шедӧдӧма профсоюзъясӧс ӧтувтӧм, коді вайӧдіс некымын тӧлысь чӧжӧн удж кузя Всеобщӧй конфедерацияса шленъяслысь лыдсӧ 900 сюрсысянь 4 миллионӧдз содтӧмӧ; 7 пӧв содіс коммунистическӧй партия, содіс сылӧн влияние уджалысь йӧзлӧн паськыд массаяс выло, а, сідз кӧ, уджалысь йӧзлӧн массаяс лоины вынаджыкӧсь фашизмысь тышын.

США-ын антифашистскӧй движение чышкӧ туй вывсьыс пастор Кофлин кодь фашистскӧй демагогъясӧс; удж кузя реакционнӧй американскӧй федерациялысь торъялӧ шуйга крыло, сідз шусяна производственнӧй профсоюзъяслӧн Комитет, коді возглавляйтӧ американскӧй рабочӧй движениелӧн ыджыдджык юкӧнлысь классӧвӧй тыш позицияяс выло вуджӧм; экономическӧй конъюнктуралысь бурмӧм используйтӧмӧн, рабочӧй класс нуӧдӧ уна гырысь стачка, кодъяс помасьӧны унджык случаяс рабочӧйяс победаӧн. Бастуйтӧ 1 миллион текстильщик, 400 сюрс горняк, бастуйтӧны производстволӧн мукӧд отрасльясысь рабочӧйяс; йӧзӧдӧны локтан вӧйналы паныда демонстративнӧй забастовка миллионджын велӧдчысь; содӧ демократическӧй движение, коді шедӧдіс ыджыд победа президентскӧй бӧрйысьӧмъяс вылын. Тайӧ движение гы вылын быдмӧ США-са коммунистическӧй партия.

Испанияын астурийскӧй вооруженнӧй бойяс результатын, кодъяс кыскисны ас бӧрсьыс массӧвӧй стачкаяс да гырысь демонстрацияяс, усьӧ Лерус—Хиль Роблеслӧн правительство. Народнӧй фронт шедӧдӧ 1936 вося февраль 16-ӧд лунӧ ыджыд победа бӧрйысьӧмъясын.

Англияын, Голландияын, Бельгияын, Румынияын фашистскӧй диктаторъясӧ претендентъяс став сійӧ Мослияс, Муссертъяс, Дегрелияс, Кодреануяс тэрыба исковтӧны увлань.

Мексикаын, Кубаын, Чилиын победайтӧ демократическӧй движение, лӧсьӧдӧны массӧвӧй профсоюзъяс: 800 сюрс гӧгӧр рабочӧйӧс ӧтувтӧ удж кузя Мексиканскӧй Конфедерация, 400 сюрсӧс—Кубинскӧй, 200 сюрсӧс—Чилиса Конфедерация.

Китайын бурнӧя содӧ народнӧй массаяслӧн движение Китайлӧн свобода, независимость да объединение вӧсна, сыын демократическӧй пӧрадокъяс лӧсьӧдӧм вӧсна, сійӧ экономическӧй, политическӧй да национальнӧй возрождение вӧсна.

Индияын развивайтчӧ стачечнӧй движение. Бенгалияын джутовӧй рабочӧйяслӧн сӧмын куим тӧлысся ӧти стачка шымыртӧ 225 сюрс рабочӧйӧс. Ёнмӧ общӧй национальнӧй движение 1935 вося реакционнӧй конституциялы паныд; 2 воӧн—1937—1938 воясӧ содӧ национальнӧй конгресса шленъяслӧн лыдыс 630 сюрсысянь 4 миллионӧдз.

Французскӧй колонияясын—Индокитайын, Алжирын, Тунисын, Сирияын Франциялӧн народнӧй фронт победа результатын тайӧ колониальнӧй странаясса уджалысь йӧз массаяс шедӧдӧны ӧткымын демократическӧй свободаяс. Тані сідз жӧ, кыдзи и Индияын, тэчсьӧ империалистическӧй партитчӧмлы паныда тышлӧн общенациональнӧй фронт.

Реакционнӧй буржуазия, коді повзьӧма антифашистскӧй движение размахысь, бешенӧя водзсасьӧ единӧй рабочӧй да народнӧй фронт развивайтӧмлы паныд. Францияын производство саботируйтӧмӧн, капиталъяс да золото заграницаӧ петкӧдӧмӧн, донъяс искусственнӧя пӧльтӧмӧн, франк донтӧммӧм вылын ворсӧмӧн сійӧ кӧсйӧ дискредитируйтны народнӧй фронт да дасьтӧ капитуляция правительстволысь, коді пользуйтчис народнӧй фронт поддержкаӧн. Испанияын помещикъяс, муяс кӧдзтӧг кольӧмӧн, дасьтӧны тшыгъялӧм, банкиръяс да капиталистъяс котыртӧны хозяйственнӧй разруха, генералъяс дасьтӧны мятеж, медым помавны народнӧй фронткӧд. Китайын японскӧй агентъяс зільӧны усьӧдны Гоминдан китайскӧй сӧветъяс выло, ӧзтӧны став средствоясӧн междоусобнӧй война, медым быть взорвитны тэчсысь общенациональнӧй фронт.

Но пыр тыдаланаджык лоӧ, мый реакция оз вермы аслас пытшкӧсса вынъяснас справитчыны ни Францияса, Испанияса народнӧй фронткӧд, ни орӧдны национально-освободительнӧй движение китайскӧй народлысь. Сылы отсӧг выло локтӧ мирӧвӧй реакция. Английскӧй буржуазиялӧн реакционнӧй кругъяс чудовищнӧя личкӧны Францияйлӧн пытшкӧсса да ортсыса политика выло, медым веськӧдны сійӧс тайӧ кругъяслы желайтан русло кузя. Испанияын германскӧй да итальянскӧй фашизм вуджӧ вӧсьса вооруженнӧй интервенцияӧ. Дальнӧй Востокын японскӧй военщина панӧ ыджыд война китайскӧй народлы паныд.

Агрессияӧ подвергнитчысь народъяс сетӧны вооруженнӧй отпор. Заводитчӧ испанскӧй да китайскӧй народъяслӧн сюйсьӧм иноземнӧй захватчикъяслы паныд героическӧя тышкасян полоса. Тайӧ тышыс—медся ыджыд событие народъяс олӧмын Великӧй Социалистическӧй Революция да сылӧн грандиознӧй победаяс бӧрын, 1918—1923 воясын Европаын революционнӧй движениеяс бӧрын. Тайӧ тышыслӧн тӧдчанлуныс зэв ыджыд. Сійӧ сувтӧдӧ агрессоръяслысь вынъяссӧ, кутӧ мӧд империалистическӧй войналысь водзӧ паськалӧм, кокньӧдӧ международнӧй пролетариатлысь сійӧ эксплоататоръяслы паныда тыш, сетӧ отсӧг антифашистскӧй движениелы став странаясын.

Испанияын генеральскӧй мятеж дасьтӧмӧн, германскӧй да итальянскӧй фашистъяс арталісны кокни да регыд кадся победа выло. Найӧ мӧвпалісны, мый Испанияын позьӧ повторитны Рим выло 1922 вося опереточнӧй поход. Найӧ мӧвпалісны, мый сійӧ лоӧ ӧчереднӧй военнӧй путч, кутшӧм вӧвлі эз этша Испания историяын, коді помасьӧ ӧти войын генерал победаӧн, коді каттысьӧ фашистскӧй диктатор пьедестал выло. Аслас героическӧй тышӧн испанскӧй народ петкӧдліс, мый фашизмлы кокни победаяслӧн кадъясыс кольӧны. Испанияын интервенция сувтіс германскӧй да итальянскӧй фашизмлы 1 миллиард гӧгӧр американскӧй долларӧ, уна военнӧй материалъяс видзӧмӧ, людскӧй резервъяс да найӧ армияяслысь велӧдӧм кадрӧвӧй состав тӧдчымӧн воштӧмӧ.

Пӧшти куим во омӧля вооружитчӧм испанскӧй народ, кодӧс предайтісны сідз шусяна буржуазно-демократическӧй государствояс, нуӧдӧ неравнӧй героическӧй тыш аслас независимость вӧсна, став прогрессивнӧй да передовӧй человечество делӧ вӧсна. (**Аплодисментъяс**). Сійӧ нуӧдіс тайӧ тышсӧ кык гырысь империалистическӧй государстволӧн, фашистскӧй Италиялӧн да Германиялӧн военнӧй интервенциялы паныд да мирӧвӧй реакциялӧн гуся интервенциялы паныд, коді блокируйтліс Испанскӧй республика лицемернӧй „суитчытӧм политика“ лозунг улын—Европаын, да „изоляционизм“ политика лозунг улын—Америкаын.

Республикалы ковмис венны тайӧ каднас вывті гырысь сьӧкыдлунъяс. Республикалӧн эз вӧв армия. Враг би улын сійӧ лӧсьӧдіс народнӧй армия, коді гижис испанскӧй народлӧн национально - революционнӧй война историяӧ сэтшӧм страницаяс, кыдзи Мадрид дорын, Гвадалахара дорын, Харама дорын, Эбро вылын бойяс. Республикалӧн эз вӧвны командна кадръяс. Тышкасян процессын вӧлі дорӧма уна сюрс кӧрт командирӧс да славнӧй политкомиссаръясӧс; кыпӧдчисны народ пытшкысь сэтшӧм йӧз, кыдзи Модесто да Листер, кодъяслысь нимъяссӧ шуӧны радейтӧмӧн да уважениеӧн быд честнӧй антифашист да лӧглунӧн испанскӧй народлӧн став врагъяс. Республикалӧн эз вӧв военнӧй промышленность. Сійӧ стрӧитіс сійӧс пырмуніг моз. Старикъяс да подростокъяс, испанскӧй мамъяс да нывъяс пуктісны ассьыныс став душасӧ тайӧ делӧас. Республикалӧн эз вӧвны фортификацияяс, испанскӧй народ босьтіс киясас кирка да ёнмӧдіс республиканскӧй армияяслысь фронтъяс.

Кыдзи лои чудо, мый Испанскӧй республика, относительнӧ неыджыд полуостров вылын, вермис кутчысьны сы мында кад, блокада, вооружениеын прӧтивниклӧн зэв ыджыд перевес условиеясын? Сійӧ чудоыс лои позянаӧн сы вӧсна, мый вӧлі лӧсьӧдӧма рабочӧй класс действиеяслӧн единство, мый вӧлі дорӧма рабочӧй класслысь крестьянствокӧд топыд союз, сы вӧсна, мый испанияса народнӧй массаясӧс вӧлі ӧтувтӧма антифашистскӧй народнӧй фронтӧн, сы вӧсна, мый тайӧ фронтсӧ вӧлі цементируйтӧма ыджыд политическӧй вынӧ быдмӧм коммунистическӧй партияын, сы вӧсна, мый испанскӧй народ пользуйтчис уджалысь йӧзлӧн международнӧй поддержкаӧн да ставсьыс медводз СССР-са народъяслӧн да став уджалысь йӧз батьлӧн—Сталин ёрт политическӧй поддержкаӧн. (**Бурнӧй аплодисментъяс**).

Пӧшти куим во чӧж испанскӧй народлӧн тыш сулаліс став мирлӧн внимание центрын. Сійӧ кыпӧдіс восхищение быдлаын уна миллион уджалысь йӧз пӧвсын да лютӧй скӧрлун мирӧвӧй реакциялысь. Аслас примерӧн испанскӧй народ чуксаліс став мукӧд народъясӧс война паныс фашистъяслы паныд водзсасьӧмӧ, отсаліс став капиталистическӧй странаясын мирлысь да свободалысь вынъяс котыртӧмлы. Республиканскӧй Испания гӧгӧр котыртчис солидарностьлӧн паськыд массӧвӧй движение, коді шымыртӧ мирлысь пӧшти став странаяссӧ. Сӧветъяс страналы паныд империалистическӧй интервенция кадсянь тайӧ медся вынйӧра движение уджалысь йӧз солидарностьлӧн. Сійӧ принимайтӧ уна сикас формаяс, сьӧм ӧктӧмсянь, массӧвӧй митингъяссянь да демонстрацияяссянь, Испания дорйӧм кузя комитетъяс лӧсьӧдӧмсянь заводитчӧмӧн дзик политическӧй стачкаясӧдз да добровольческӧй отрядъяс формируйтӧмӧдз. Асланыс размеръяс серти вӧвлытӧм демонстрацияяс мунӧны Латинскӧй Америка странаясын; ылі Индияын нуӧдӧ республиканскӧй Испаниякӧд солидарностьлӧн всенароднӧй лун.

Испанскӧй народкӧд солидарностьлӧн движение письӧдчӧ фашистскӧй странаясӧ. Италияын антифашистъяс нуӧдӧны гуся сборъяс, лэдзӧны уна сюрс листовкаяс, гижӧны войясын антифашистскӧй гижӧдъяс керка стенъясӧ; тшӧкмӧны случайяс военнӧй заводъясын саботаж актъяслӧн, республиканскӧй Испаниялы паныд воюйтны мунӧмысь салдатъяслӧн ӧткажитчан случайяс.

Став странаясын солидарностьлӧн тайӧ движениеыс перерастайтӧ уджалысь йӧзлӧн найӧ собственнӧй странаын фашизмлы паныда тышӧ, антифашистскӧй вынъяслӧн мирӧвӧй реакциялы паныд международнӧй тышӧ. Республиканскӧй Испаниялы отсӧг—сійӧ платформа стихийнӧя тэчсысь международнӧй единӧй рабочӧй фронтлы.

(Водзӧ видзӧдлоктан №-ысь).

СЪЕЗДЛӦН ДНЕВНИК

Март 13 лун. Рытъя заседание

Сизимӧдысь партиялӧн XVIII-ӧд съезд вывса делегатъяс пырӧны Кремлевскӧй дворецӧн Большӧй зал сводъяс улӧ. Съездлӧн 7 заседание вылын сёрнитанторъяслӧн первой вопрос кузя выступитісны нин 33 ёрт. Тихӧй океан берегъяссянь красавец Днепр лӧз ваясӧдз, финскӧй кӧдзыд скалаяссянь пламеннӧй Колхидаӧдз паськӧдчӧмаӧсь Сӧветскӧй Союзлӧн пространствоясыс. Сійӧ бытьтӧ пырис заседаниеяс залӧ делегатъяскӧд ӧтлаын, кодъяс олицетворяйтӧны мирын зэв ыджыд государствоса став народъясӧс, став республикаясӧс да областьясӧс. РСФСР, Украина, Азербайджан, Таджикистан, Белоруссия, Дальней Восток... Тайӧ нимъяс пӧвсысь быдӧнкӧд чужӧ ассоциацияяслӧн, мысльяслӧн да чувствояслӧн дзонь строй.

Трибуна вылын Грузияса коммунистическӧй партия Центральнӧй Комитетса секретарь Чарквиани ёрт. Делегатъяс пӧся встречайтӧны Грузияса партийнӧй организациялӧн руководительлысь выступлениесӧ. Грузияса партия дорӧма да воспитайтӧма Сталинӧн.

Чарквиани ёрт сетӧ бӧръя вояс чӧжӧн Грузия социалистическӧя преобразуйтӧмлысь яръюгыд картина:

— Грузияса большевикъяс, кыдзи и ставнас миян великӧй партия, локтісны XVIII-ӧд съезд вылӧ зэв гырысь достижениеясӧн. Грузия пӧрис индустриально-аграрнӧй сӧветскӧй республикаӧ, развитӧй промышленностьӧн, передовӧй видзму овмӧсӧн да дзоридзалысь социалистическӧй культураӧн.

Революционнӧй движениелӧн кыа мычысигӧн,— висьталӧ ассыс речсӧ помалігӧн Чарквиани ёрт,— великӧй Сталин вольсаліс подувсӧ Грузияса да Кавказса большевистскӧй организацияяслысь. Тайӧ пуктӧ миян вылӧ—Грузияса большевикъяс вылӧ—зэв ыджыд, почетнӧй кывкутӧмсьысь, медым асланым став практическӧй уджын лоны достойнӧйясӧн славнӧй сталинскӧй традицияяслы.

Съезд трибуна вылын **Микоян** ёрт. Делегатъяс сувтӧны, вернӧй сталинецлы, сӧветскӧй государстволӧн ӧти тӧдчана руководительлы ассьыныс уважениесӧ нюжалана овацияӧн выражайтӧмӧн. Съезд ыджыд интересӧн кывзӧ Анастас Ивановичлысь кузь речь.

Подробнӧ Микоян ёрт сувтлӧ народнӧй овмӧслӧн, товарооборотлӧн да паськыда потребляйтан тӧваръяс производстволӧн вопрос вылӧ.

Бурнӧй аплодисментъясӧн съезд вевттьӧ Микоян ёртлысь бӧръя кывъяссӧ, кодъяс вӧлі сиӧма Сталинлы—социализм став победаяслӧн творецлы да организаторлы, горнӧй орӧллы, коді нуӧдӧ партиясӧ, став народӧс выль туйяс кузя водзӧ коммунизмӧ.

15 минут перерыв бӧрын председательствуйтысь сетӧ кыв **Андрианов** ёртлы (Свердловскӧй область). Уралса промышленностьлы, кык пятилетка чӧжӧн сійӧ быдмӧмлы характеристика сетӧмӧн, Андрианов ёрт выдвинитіс некымын важнӧй проблемаяс.

Зэв озыр Сӧветскӧй Приморьелӧн величайшӧй возможностьяс йылысь сёрнитӧ **Пегов ёрт** (Приморскӧй край). Тані—полезнӧй ископаемӧйяслӧн зэв гырысь запасъяс: миллиардысь унджык тонн каменнӧй да бурӧй уголь, уна миллион тонн кӧрт руда, озысь, свинец, цинк, сурьма, молибден да с. в. Сӧветскӧй побережье Посьетсянь Ледовитӧй океан берегъясӧдз озыр черинӧн. Приморье вӧръясын—пушнӧй зверьяслӧн зэв уна ценнӧй породаяс. Крайын Уссурийскӧй область—няньлӧн, рислӧн, соялӧн житница. Большевикъяс сувтӧдӧны крайлысь тайӧ озырлунъяссӧ народлы служба вылӧ. Векжӧ,—висьталӧ Пегов ёрт,— тайӧ сӧмын заводитчӧм сійӧ зэв ыджыд уджлӧн, кодӧс ми обязаннӧсь паськӧдны Приморьеын сы могысь, медым тырвыйӧ мобилизуйтны крайлысь производительнӧй вынъяссӧ.

Сталинградскӧй областьын промышленность да видзму овмӧс вопросъяслы вӧлі сиӧма **Чуянов** ёртлӧн выступление.

Пламеннӧй речь висьталіс мӧд ранга командарм Г. М. Штерн ёрт.

— Хасанса боецъяс—Первой Отдельнӧй краснознаменнӧй армияса красноармеецъяс, командиръяс да политработникъяс ыстӧны боевӧй красноармейскӧй большевистскӧй чолӧм партиялӧн XVIII-ӧд съездлы. Красноармейскӧй большевистскӧй чолӧм мортлы, кодлӧн радейтана нимнас, кыдзи миян делӧлӧн знамяӧн, найӧ атакуйтісны да жугӧдісны вельмӧм агрессоръяслысь войска! Чолӧм Сталин ёртлы!

Съездвывса делегатъяс сувтӧмӧн вочавидзӧны тайӧ чолӧмалӧм вылас. Найӧ вӧчӧны Хасанса геройяслы бурнӧй овация. Залын кылӧны чолӧмалӧмъяс: „Мед олас Сталин — победаяс вдохновляйтысь!“, „Сталинкӧд ми непобедимӧйӧсь!“

Штерн ёртлӧн выступлениеыс вӧлі яръюгыд иллюстрациялӧн страна оборона йылысь, Рабоче-Крестьянскӧй Краснӧй Армия йылысь ыджыд речлы, кодӧн выступитіс съездлӧн асъя заседание вылын Сӧветскӧй Союзса первой Маршал Ворошилов ёрт.

Март 14 лун. Асъя заседание

Март 14 лунӧ съездлӧн асъя заседание вылын помасисны ВКП(б) ЦК удж йылысь Сталин ёртлӧн, Центральнӧй ревизионнӧй комиссия удж йылысь Владимирский ёртлӧн да ИККИ-ын ВКП(б) делегация удж йылысь Мануильский ёртлӧн отчетнӧй докладъяс кузя прениеяс. Асывсаныс прениеясын выступайтісны **Бурмистенко** (Украинскӧй ССР), **Л. М. Каганович, Жаворонков** (Тульскӧй область) да **Мехлис** ёртъяс.

Бурнӧй овацияӧн да „ура“ горзӧмъясӧн делегатъяс встретитісны трибуна вылын Л. М. Каганович ёртлысь петкӧдчӧмсӧ. Сылысь вына, исключительнӧ яръюгыд речсӧ, коді нюжаліс кык часысь дырджык, съезд кывзіс зэв ыджыд вниманиеӧн. Каганович ёртлӧн выступлениеыс, коді уна пӧрйӧ орӧдсьывліс бурнӧй аплодисментъясӧн, вӧлі сиӧма странаса победаяслы да чернӧй металлургия, угольнӧй промышленность, нефть перйӧм да транспорт уджын водзӧ сулалан могъяслы. Кор Каганович ёрт помаліс ассыс речсӧ, залын вылысь ыпнитіс бурнӧй дырнюжалана овация. Съезд сувтӧмӧн чолӧмаліс Сталинлысь вернӧй соратник Каганович ёртӧс. Дыр кылісны горӧдӧмъяс: „Ура!“, „Мед олас Сталин ёрт!“, „Великӧй Сталинлы—ура!“

Ёна пӧся съезд встретитіс Оборона кузя Народнӧй Комиссарӧс вежысь первой ранга армейскӧй комиссар Мехлис ёртлысь выступлениесӧ, коді тӧдмӧдіс съездӧс зэв ыджыд уджӧн, коді нуӧдсьӧ Сталин да Ворошилов ёртъяс веськӧдлӧм улын Рабоче-Крестьянскӧй Краснӧй Армиялын стойкӧй, закаленнӧй, Ленин—Сталин делӧлы помтӧм преданнӧй боецъясӧс, командиръясӧс, политработникъясӧс политическӧя воспитайтӧм кузя. Мехлис ёртлӧн речис уна пӧрйӧ орӧдсьывліс гора аплодисментъясӧн.

Мехлис ёрт речь бӧрын председательствуйтысь Андреев ёрт юӧртӧ, мый воис предложение прениеяс дугӧдӧм йылысь. ВКП(б) ЦК удж йылысь Сталин ёрт отчетнӧй доклад кузя, Центральнӧй ревизионнӧй комиссия удж йылысь Владимирский ёрт доклад кузя да ИККИ-ын ВКП(б) делегация удж йылысь Мануильский ёрт отчетнӧй доклад кузя выступитіс 37 оратор. Съезд шуӧ—прениеяс дугӧдны.

Андреев ёрт висьталӧ съездлы, мый докладчикъяс, отчетнӧй докладъясын положениеяслы да выводъяслы паныд возражениеяс абутӧм вӧсна, заключительнӧй кывъяссысь отказывайтчӧны.

Предложениеӧн выступайтӧ Щербаков ёрт. Украинскӧй ССР-са, Московскӧй да Ленинградскӧй областьяса партийнӧй организацияяслысь делегацияяс поручитӧм серти, сійӧ сетӧ ВКП(б) XVIII-ӧд съездлы обсуждайтӧм вылӧ постановлениелысь татшӧм проект:

„ВКП(б) ЦК удж йылысь Сталин ёртлысь отчетнӧй доклад кывзӧм да обсудитӧм бӧрын, ВКП(б) лӧн XVIII-ӧд съезд постановляйтӧ:

1. Ошкыны ВКП(б) ЦК-лысь политическӧй визьсӧ да практическӧй уджсӧ.

2. Ошкыны Сталин ёртлысь отчетнӧй докладсӧ да тшӧктыны став партийнӧй организацияяслы руководствуйтчыны асланыс уджын положениеясӧн да могъясӧн, кодъясӧс выдвинитӧма Сталин ёрт докладын“.

Тайӧ предложениесӧ съездвывса делегатъяс встречайтӧны восторженнӧй овацияясӧн. Съезд вылын демонстрируйтӧ ленинско-сталинскӧй Центральнӧй Комитет гӧгӧр, Сталин ёрт гӧгӧр ассьыс несокрушимӧй ӧтувъялунсӧ да сплоченностьсӧ. Щербаков ёртлӧн предложение сувтӧдсьӧ гӧлосуйтӧм вылӧ да примитсьӧ ӧтсӧгласӧн.

Съезд ӧтсӧгласӧн вынсьӧдӧ сідз жӧ Центральнӧй ревизионнӧй комиссиялысь отчет.

Кыв босьтӧ Бурмистенко ёрт, коді Московскӧй, Ленинградскӧй областьясса да Украинаса партийнӧй организацияясысь делегацияяс поручитӧм серти, сетӧ ИККИ-ын ВКП(б) делегация удж йылысь отчетнӧй доклад кузя татшӧм предложение:

„Коминтернын ВКП(б) делегациялысь отчет кывзӧм да обсудитӧм бӧрын, ВКП(б)-лӧн XVIII-ӧд съезд ошкӧ Коминтернын ВКП(б) делегациялысь политическӧй визьсӧ да практическӧй уджсӧ“.

Бурмистенко ёртлӧн предложениеыс примитсьӧ ӧтсӧгласӧн став залсянь бурнӧй аплодисментъяс улын. Март 14 лунся асъя заседание йӧзӧдсӧ тупкысьӧмӧн.

Март 14 лун. Рытъя заседание

Съездлӧн март 14 лунӧ рытъя заседание восьсӧ 18 час да 10 минутын Щербаков ёрт председательствуйтӧм улын.

СССР-са народнӧй овмӧс развитиелӧн коймӧд пятилетней план йылысь доклад вылӧ кыв сетсьӧ В. М. Молотов ёртлы. Съезд встречайтӧ Молотов ёртӧс бурнӧй восторженнӧй овацияӧн. Зал сувтӧмӧн чолӧмалӧ Сталин ёртлысь вернӧй, испытаннӧй соратникӧс. Овация кыссьӧ некымын минут. Заллӧн став помъяссянь кылӧны Сталин да Молотов ёртъяс честь кузя чолӧмалана горӧдӧмъяс.

Молотов ёртлӧн докладыс кыссьӧ 22 часӧдз. Молотов ёртлӧн заключительнӧй кывъясыс кыпӧдны овацияяслысь выль взрыв. Залын уна минут чӧж озлӧны чолӧмалӧмъяс миянлысь победаяс котыртысь да вдохновляйтысь— Сталин ёрт честь кузя, ленинско-сталинскӧй Центральнӧй Комитет честь кузя.

Томйӧзлӧн производственнӧй подъём

Производственнӧй подъёмӧн Емдін районувса томйӧз встретитісны ВКП(б)-лысь XVIII-ӧд съезд. Межӧг вӧрпункт Башлыковса участокын тракторист Дурасов ёрт „Сталинец“ трактор вылын 15 рейсӧн кыскис 2.725 кубометр. Бӧръя лунъясӧ ӧти рейсӧн Дурасов ёрт кыскӧ 250-260 кубометрӧн.

Уджын образцовӧй пример петкӧдлӧны и пӧрӧдчысь-стахановецъяс. Стахановец И. Панов ёрт съезд воссиг кежлӧ пӧрӧдіс нин 136 норма. Лунъя нормаяс сійӧ тыртӧ 150 прӧчент вылӧ. С. Курманов ёрт вӧчис 103 норма. От вӧрпунктса стахановец С. Микушев ёрт бӧръя кык лунӧн вӧчис 8,5 норма, мый вылӧ босьтіс 208 шайт да 39 ур уджӧн. 2 нормаӧн тыртӧны стахановецъяс И. Белых, И. Семуков, Игнатов, Немчинов да Ивашев ёртъяс.

Чуб вӧрпунктса Пожӧма участокын кыскасьысь-стахановкаяс, том нывкаяс А. Коновалова, М. Прошева, П. Пархачева, Т. Лапина да А. Горбунова ёртъяс быд лун кыскӧны 15—16 кубометрӧн морт вылӧ.

Н. Л.

63 КВАРТАЛСА СТАХАНОВЕЦЪЯС

63 кварталса стахановецъяс (Занулье вӧрпункт, Луз район) гырысь производственнӧй подаркиясӧн встретитісны ВКП(б)-лысь XVIII-ӧд съезд. Федор Хотемов съезд воссиг кежлӧ пӧрӧдіс 517 кубометр. Матвей Федюнев—487 кубометр, Семён Федюнев—450 кубометр. Удж производительность налӧн лунысь лунӧ содӧ.

Хотемов.

Отв. редактор Г. И. ТОРЛОПОВ.

Адрес редакции: г. Сыктывкар, Дом печати, 1-й этаж, комната № 17, редакция газеты „Коми комсомолец“. Телефон: 5—01

Подписная плата: на 1 год—18 руб., на 6 мес.—9 руб., на 3 мес.—4 руб. 50 коп., на 1 мес.—1 руб. 50 коп.

Уполн. Главлита № 727. Типография Наркомместпрома Коми АССР.